

JOŽE HALOŽAN

Rozika

Jože Haložan
ROZIKA

Jože Haložan

ROZIKA

DRUŽINA
Ljubljana 2004

Jože Haložan
ROZIKA

Opremil
Tone Seifert

Izdala in založila
Družina d. o. o.

Zanjo
dr. Janez Gril

Tisk Schwarz d. o. o.
Ljubljana 2004

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-311.2

TOPOLOVEC, Jože, 1934-
Rozika / Jože Topolovec - Haložan. - Ljubljana : Družina, 2004

ISBN 961-222-527-3

215578880

Ob Topolovčevi dvanajsti knjigi

Založba Družina želi z natisom kratkega romana *Rozika* počastiti sedemdesetletnico duhovnika in pisatelja Jožeta Topolovca - Haložana in hkrati okrepiti glas o njegovem delu v širšem slovenskem prostoru.

Avtor *Rozike* vsekakor spada med plodovite slovenske pisatelje, saj je ustvaril kar dvanajst literarnih enot - dvanajst spevov samosvojega literarnega venca. Skozenj se zrcali Topolovčevo človeško, duhovniško in pisateljsko popotovanje skozi šestdeset let 20. stoletja, v katerih se je šolal, poglobljal v vidni in nevidni svet, zbrano hodil svojo poklicno in ustvarjalno pot, odgovorno meril daljo in nebesno stran, oznanjal evangelij in pil iz studencev preprostega vsakdanjega življenja zase in za druge.

Rodil se je 24. februarja 1934 v Kočicah, župnija Žetale. Duhovniško službo je kot kaplan opravljal v Slivnici pri Mariboru (1961-1967), Vojniku (1967-1969), in Makolah (v letu 1969), kjer je nadaljeval kot župnijski upravitelj do leta 1978. V letih 1972 in 1973 je bil vikar namestnik na Muti, nato župnijski upravitelj in župnik v Poljčanah (1978-1987). Poslanstvo župnika pa je izvrševal še v Jarenini (1987-1990) in Stranicah (1990-1998), ko se je upokojil in v vsej skromnosti nastanil v Rogatcu.

Pisal je že v mladih letih, z daljšimi besedili - s povestmi in z romani - pa je stopil v javnost po materini smrti. Tako so začela prihajati med bralce dela, ki jih je za pokušino povečini objavil že v svoji reviji *Oznanjenje*, knjižno obliko pa jim je dajal v nekakšnem »samizdatu« (za katerim je stal sam, formalno pa še njegova revija

in/ali župnijski urad, kjer je služboval), natisnili pa so mu jih največ pri »Zrinskem« v Čakovcu in pri Skušku v Ljubljani.

Njegov poznavalec literarni kritik Milan Dolgan meni, da se je Topolovčev literarni opus vsebinsko in jezikovno sčasoma tako učistil, da je dosegel pomembno vrednostno stopnjo. Topolovčev jezik je jasen in čist, prozoren, razumljiv in otipljiv, vseslovenski in vsečloveški, v pomoč ponižanemu, zasmehovanemu, nerodnemu haloškemu človeku, saj zajema iz ljudskega jezikoslovnega in pripovednega izročila, je impresionističen ter osredinjen na prvinska bivanjska, нравna in duhovna vprašanja.

Iz tega humusa, življenjskega izkustva in miselnega obnebja (če pustimo ob strani mladostne poskuse pod pravim imenom) je zrastle dvanajst literarnih enot: *Anika* (1979), *Dobrenci* (1980, po nastanku prvo Topolovčevo daljše besedilo), *Ali res ni sonca?* (1981), *Vera* (1984), *Vrtiljak* (1986), *Vice* (1988), *Hudičeva pravica* (1990), *Košček raja* (1992), *Kdo je angel?* (1994), *Professor Vranc* (1996), *Pokošena trava* (1997, 2002) in nazadnje *Rozika* (2004)

Čeprav imajo njegove zgodbe skupno bivanjsko ozadje, nekatere celo skupne literarne osebnosti, pa se med seboj notranje dovolj razločujejo, saj v njih odsevajo različne literarne usode.

»*Rozika*« - piše Milan Dolgan - »je večinoma neindividualni, skupinski roman, razdeljen v 30 poglavij, med katerimi so nekatera še notranje razčlenjena.« V besedilu nastopa avtorjeva mati Rozika, vendar to »ni njen življenjepis, ampak domišljjsko preustvarjen roman«, v katerem je »Topolovec združil lik matere in sestre, ki je umrla nedavno, in še koga.« Čeprav je v tem romanu nekaj patriarhalnosti, pa celotna družbena slika nikakor ni kmečka kakor večinoma v *Dobrencih*, temveč smo priče počasnemu, a zanesljivemu vdiranju sodobnih,

tehničnih in urbanih prvin, tudi duhovnih (religioz-
nih), saj so po svoji naravi nezemeljske, nematerialne
in pravzaprav sodobne. Še najbolj avtobiografski je avtor
sam, in sicer v osebi Pepeka (= Jožeta), ki strnjeno nasto-
pa od 8. do 12. poglavja, najprej kot otrok doma in nato
kot srednješolec v Mariboru in Celju. Žilica avtorju ne
da, da ne bi celjskega šolanja, ki je v resnici trajalo eno
leto, v romanu raztegnil na tri leta. V 11. poglavju prebira-
mo številne, najbrž dokumentarne podrobnosti o izklju-
čitvi iz dijaškega doma in gimnazije in s tem povezanih
peripetijah. Pisatelj poskuša biti skrajno resnicoljuben.«

Topolovec je v Roziki strnil nekaj usod (ki so bile naj-
brž tudi zapisane ločeno) in jih – ne vedno selektivno
– povezal v poglavja, kjer se kar drenjajo novi in stari
igralci, zato ohrani bralec v spominu predvsem Roziko
in njenega sin.

Podpisani sem skrajšal delovni naslov, zamenjal 29.
in 30. poglavje, izpustil štiri romanu dodana besedila:
Moj oče, Čudna zamera, Marko in Slavkova nova maša
(ki jih bo avtor lahko uporabil drugje) in daljšo študijo
Milana Dolgana, iz katere pa so (skoraj vsi) navedki.

Milan Dolgan se ob koncu spremne besede sprašuje,
»če je zadnje Topolovčevo delo zastarelo ali sodobno«. Nagiba se k odgovoru, »da je pisateljeva zmedenost in raz-
bitost pravzaprav navidezna, ker je hotena, in da priča
o modernosti njegovega sloga in kompozicije. Temu
pisatelju ni mar kakšna že neštetokrat prežvečena večer-
niška literatura. Vendar so v obravnavanem delu tudi ob-
likovne konservativnosti, predvsem pa kompozicijska
samovoljnost in nedoslednost v izpeljavi značaja in do-
gajanja.«

Vsekakor je Topolovec »izjemen poznavalec in obču-
dovalec ženske duševnosti«, o katerem pa še ne more-
mo reči, da je z Roziko že vse povedal.

Slovarček narečnih besed

čindara – štajersko kolo, množični ples
činek – majhen
drobički – droben, droban, drobcen,
fiček – fiat 750
furež – koline
gare _ ročni voz na dveh kolesih
gnada – milost
gorca – klet v vinogradu; vinograd
jur – tisočak
kljubost – kljubovalnost, kljubovanje
krič – vpitje
medmešnice – rože, ki cvetijo med veliko in malo mašo
nahršiti – opogumiti se; potruditi se
napuntati – nahujskati
narepiti – potruditi, namučiti se
naspol – napol, malo
navečen – žalosten
ohreniti – otešiti si, zbesneti se, skašljati se
osližnjeno – spolzko, gladko
podpolcati – podpreti
polovnjak – sod
prandiž – dvokolesnik, dvokolnica za živalsko vprego
pravda – mrtvaški oder
preklečev – preklet
prekvečen – preklet; nesramen, nemaren
reja – repa, krma
skrižem _ križem, škilavo
spleti – ošteti
štera – (čevljarska) dnina, delo obrtnika na domu
tihec – otroška božjast
viš – vidiš
zavežnik – pokrov na ognjišču
zbočki – po strani, zviška

Naenkrat so se odprla vrata
in v sobo je prišla bela postava
ter se napotila proti postelji, kjer je spala Rozika.

Ko je bela postava prilezla do Rozike,
se je ta dvignila in vzkliknila: »Mama, mama!«

Potem jo je tista bela postava pobožala,
pokrižala in izginila skozi vrata,
Rozika pa je spet legla in sladko zaspala.

DRUŽINA

